

РЕЧИ НА ПРАГУ

Сви негде живимо, то јест станујемо. Неко овако, неко онако. Неко овде, неко онде. А да ли умемо то да радимо овако, онако, овде или онде? Место у којем одрастате, спавате и сањате, морате познавати, разумети и волети да би све од почетка имало смисла. Горе су звезде, доле је планета, над вама је кров, под кровом сте ви. Ствар је озбиљна и захтева објашњења. Ево их...

КУЋА

Кућа је дом и од њега је настао термин Домовина који се касније проширио и на станове, комшилук и супермаркете, планине, равнице, реке и језера.

Домовина – земља где нам се налазе куће! Како то поносно и поетски звучи, а како је загушљиво, тесно и клаустрофобично у пракси, географији и саобраћају.

И не зове се Кућевина, иако би то изгледало на први поглед нормалније? Већ на други се види да нису сви у кућама, већ нас има и по становима, таванима, подрумима, а све су то домови.

Дакле Домовина је у реду. Али да ми у овој причи ипак кренемо од куће јер је старија, а и већа је, брате.

Кућа је више од адресе и она се налази на крају сваког пута. И на почетку, срећом!

Кућа има темељ од којег све почиње, а он је, ако ћемо право, више од вештине зване грађе-

винарство. Темељ се не види, тајанствен је, а често и којекакве тајне крије.

Некада давно, када још није било банака и камата, у њега су закопавали злато у ћупу, или у увоштеном платну које неће дуго иструлити па да злато развуку мишеви и ровци, и потомцима остане шипак па почну претке да псују. Што није лепо, а ко зна можда је некад било и кажњиво.

Пушка са муницијом се већ закопавала у шљивику, пре ће затребати. Да би неки зликовац до тог злата дошао морао је прво да сруши кућу, па да раскопава темељ и тражи где је, а до тад ето пушке из шљивика. Зато је злато на том месту било сигурно и чекало је боља времена.

Кад се заради још злата, онда се стара кућа сруши и уз оно злато из темеља зида се нова. А шта злата преостане – зна се, у ћуп па у темељ.

Па испочетка!

Мудра решења у луда времена.

Данас се у темељ улива армирано гвожђе, а ни злато више није у моди па га нема као некада.

Темељи су наизглед пусти, али то није тако јер разне старе приче тврде да зидари особито пазе

да им сенка не буде узидана у темељ и да им тако душа не остане везана за кућу коју граде.

Ако пазе зидари не пази остали народ, многи и не знају, па тако нека баба која је донела крофне ни крива ни дужна остави сенку у темељу. Мајстори јој сенку измере црвеним концем и узидају је, и она постане кућни дух па после укућане плаши деценијама и с колена на колена.

То је оно што се види и о чему може да се води рачуна.

Баба може и да се опомене ако чује довољно добро и схвата како-тако, али шта радити са животињама које се увек мувају тамо где има људи и хране а радознале су по природи?

Ништа! Зидати! Три дела шодера на један део цемента уз пар кофа воде, а нека свако пази на своју сенку.

Неки кажу да су то празне приче, али да су празне не би их ја чуо.

Није се само злато крило у темељу. У њега су се закопавале и поруке, тајни списи са тајним знањима, мапе закопаног блага, разрешења породичних мистерија. Све што не треба сад, али ће бити важно кад-тад. Зато је темељ темељит увод за причу о кући.

А кућа тек почиње. Види се на брегу, назире у дољи, мала, велика, на спрат или у Г, свеједно је. Кућа је унутра, иза зидова.

Кућу чине укућани. Зато су палате увек некако хладне а уџерице топле. У њима се дише, виче, кија и кашље. У палатама се шапуће, хода на прстима и по стазама. Ко лупка има висок чин, или је сасвим мали. У њима кад се загалами – готово је.

Каква год да је и где год да је кућа се воли, дограђује, чува и одржава. То је зато што је на вашој земљи и то се најлакше схвата негде у недођији где су куће на кућишту, немају никакво двориште и ограду, немају број и не налазе се ни у каквој улици па им не треба ни капија где се звони, лупа, виче и чека.

Где су испред ње деца са кучетом, иза ње тата са секиром на дрвљанику, а у довратку мама са варјачом.

И кад имају оџак, а у оџаку бели дим који је тек кренуо па не зна куд ће из куће и од оних које воли, кад је горе васиона и облаци јачи од њега.

СТАН

Стан је већ нешто друго. Ама, стан је скроз нешто друго. Горе је комшија, доле је комшија, лево је комшија, десно је ауто-сервис.

Стан постоји да би човек имао кључ од нечега, који ће кад-тад изгубити. Онда је и станар изгубљен. Како ући а пажњу не привући? Никако! Преко терасе? Уз олук, ако су балконска врата отворена? Обориће га метлом или саксијом нека комшиница која га још не познаје. Зваће полицију или ће ударити у дреку. Или ће ту бити и једног и другог.

Стан служи за становање и углавном је празничкаво равнодушан. Пун је само ноћу када се сви окупе да преноће. Зато су сви станови слични, а куће тако различите. У кући увек има некога. Бар неко дете тумара иза завеса. У становима често по читав дан самују само сатови, мачке, акваријуми и зује фрижидери. Стану је некако свеједно ко је у њему, зато их и има то-

лико за издавање. Кући већ није. Кућа има темељ. А у темељу су тајне и сенке. Или злато. Тајне нису за издавање, а о злату да и не говоримо.

Све што може да се сазна о већини станова пише на струјомеру и водомеру. Остало зна кућни савет, прва комшиница, и станари стана испод. Они што су изнад, упућени су на оне изнад себе и тако све до тв антена и голубова по њима над којима је смог. А ствар се завршава обојеним пољцем у плану града. Многима је то крајња жеља. Да им све буде близу, а они од свега далеко. Иза једне мале, жуте, месингане браве.

У стану си некако притајен, станујеш, нико и не зна да си ту ако није мрак па прозори светле. Окренеш кључ – у њему си, окренеш кључ – у свету си. Као кад зажмуриш.

Али још има људи који не умеју тако да мисле и који нису сасвим изгубили везу са кућиштем и двориштем. Познаћете их по томе што имају пса који не уме да користи WC шољу и зато су са њим у свакодневном њушкању око зграде, по било каквом времену и у било које доба. Ти људи следе зов предака користећи ку-

че као подсетник и водича, чврсто држећи каиш да не би изгубили контакт. То се ловци враћају.

Станови су измишљени да би се уштедело на црепу, простору и асвалту. Станови су измишљени ради лакшег паковања становништва. Станови су измишљени да се у њима застане, одмори и преспава. Многима је то таман.

КРОВ И ЧУВАРКУЋА

Где год да живите и како год да то радите, треба вам кров над главом. Без крова ништа нема смисла. Кров служи да вам не покисне акваријум и да не грејете звезде, а онемогућава и осматрање из ваздуха просторија као што су купатило или спаваћа соба. Дакле, приватних.

Значи, неопходан је. Свеједно је да ли је то под стана изнад вас, за вас је то таваница, или вам је изнад глава стварно прави таван пун паучине, разбашкарених старих лутака и медведа са све мудро и озбиљном совом.

Кророва има разних, тавана има којекаквих. Кроз неке води гарави оџак, неки имају пра-шњавау сијалицу, појединима се кроз мрак раз-влаче мусави и троми каблови и жице, а неки су умивени и чисти, чувају суво месо или се у њима суши веш.

Некада су кровови били свакакви и од свега и свачега, трске, сламе, траве, све док се неко није

досетио да скаче по непеченој цигли и тако направи цреп. После му је остало само да измисли летве о које ће да их покачи, то јест по којима ће цреп да послаже. Киша више нема ту шта да тражи, ветар може само да провирује, најзад суво може да се живи.

И безбедно, јер шта значи кров од суве сламе? Значи да спавате на дну потпале. Ни будни ту ватру не можете да угасите, а где је пола три ујутру у замагљеном новембру.

Суштина куће је кров над главом. Све остало га придржава.

Зидари се смире тек кад дођу до крова и тога дана се просто напију од среће што су још једну кућу отели од земље и изнели је под сунце, ветар и месечину.

Кров над главом – како то суво и топло звучи!
Заштитнички!

Да, али шта штити кров док он штити остатак куће?

Веровали или не једна биљка. Чуваркућа. Овећа грудва зеленог живота која се ухвати црепа и горе дрема и дању и ноћу и по врућини и по 'ладовини. Ни снег не може да је одговори. Сви-ма поотпада лишће, уозбиље се и згрче, зацрне,